

Закон

за Българската народна банка

(Приет от XXXVIII Народно събрание на 5 юни 1997 г., обнародван в „Държавен вестник“, бр. 46 от 10 юни 1997 г.; доп., бр. 49 от 1998 г.; изм., бр. 153 от 1998 г.; изм., бр. 20 от 1999 г.; доп., бр. 54 от 1999 г.; изм., бр. 109 от 2001 г.; изм., бр. 45 от 2002 г.; изм., бр. 10 и 39 от 2005 г.; изм., бр. 37, 59 и 108 от 2006 г.; изм., бр. 52 и 59 от 2007 г.; изм., бр. 24, 42 и 44 от 2009 г.; изм., бр. 97 и 101 от 2010 г.; изм., бр. 48 от 2015 г.; изм. и доп., бр. 62 от 2015 г.; изм. и доп., бр. 51 и 59 от 2016 г.; изм. и доп., бр. 97 и 103 от 2017 г.; изм., бр. 7; изм. и доп., бр. 20 и 106 от 2018 г.; изм. и доп., бр. 37 от 2019 г.; доп., бр. 83 от 2019 г.; доп., бр. 13 и 14 от 2020 г.; изм. и доп. – ДВ, бр. 12 от 2021 г.; изм. и доп. – ДВ, бр. 25 от 2022 г.; изм. и доп. – ДВ, бр. 104 от 2022 г.)

Глава първа

Общи положения

Чл. 1. (1) Българската народна банка е централна банка на Република България. Тя е юридическо лице.

(2) Българската народна банка се отчита за своята дейност пред Народно събрание.

Чл. 2. (Изм. – ДВ, бр. 10 от 2005 г.) (1) Основна цел на Българската народна банка е да поддържа ценовата стабилност чрез осигуряване стабилността на националната парична единица и провеждане на парична политика в съответствие с изискванията на този закон.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 106 от 2018 г.) Българската народна банка действа в съответствие с принципа на отворената пазарна икономика при свободна конкуренция, като подкрепя ефективното разпределение на ресурсите. Без да се засяга основната цел за поддържане на ценовата стабилност, Българската народна банка подкрепя основните икономически политики на Европейския съюз, за да допринесе за постигането на неговите цели, както са посочени в чл. 3 от Договора за Европейския съюз.

(3) Без да се засягат целите по ал. 1 и 2, Българската народна банка подкрепя политика на устойчив и неинфлационен растеж.

(4) Българската народна банка съдейства за създаването и функционирането на ефективни платежни системи и осъществява надзор върху тях.

(5) Българската народна банка има изключителното право да емитуира банкноти и монети в страната.

(6) Българската народна банка регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната с оглед поддържане стабилността на банковата система и защита интересите на вложителите.

(7) (Нова – ДВ, бр. 101 от 2010 г., в сила от 30 юни 2011 г.; изм. – ДВ, бр. 20 от 2018 г.) Българската народна банка регулира и осъществява надзор върху дейността на операторите на платежни системи, на доставчиците на платежни услуги и на издателите на електронни пари в страната.

Чл. 3. (Изм. – ДВ, бр. 10 от 2005 г.; отм. – ДВ, бр. 12 от 2021 г.)

Чл. 4. (1) Българската народна банка във връзка с изпълнението на функциите си може да изисква от банките да ѝ предоставят всички документи и информация, както и да извършива съответни проверки.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 45 от 2002 г.; изм. – ДВ, бр. 106 от 2018 г.; доп. – ДВ, бр. 37 от 2019 г., в сила от деня, в който започва да се прилага решението на Европейската централна банка за тясно сътрудничество по чл. 7 от Регламент (ЕС) № 1024/2013 на Съвета от 15 октомври 2013 г.) Българската народна банка не може да разгласява и да предава на други лица получената информация, представляваща банкова, професионална, търговска или друга правно защитена тайна за банките и за другите участници в паричния оборот и в кредитните отношения, освен в случаите на обмен на информация в рамките на установеното тясно сътрудничество с Европейската централна банка (ЕЦБ) по чл. 7 от Регламент (ЕС) № 1024/2013 на Съвета от 15 октомври 2013 г. за възлагане на Европейската централна банка на конкретни задачи относно политиките, свързани с пруденциалния надзор над кредитните институции (ОВ, L 287/63 от 29 октомври 2013 г.), наричан по-нататък „Регламент (ЕС) № 1024/2013“, както и в случаите на обмен на информация с Единния съвет за реструктуриране съгласно Регламент (ЕС) № 806/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 юли 2014 г. за установяването на еднообразни правила и еднообразна процедура за реструктурирането на кредитни институции и някои инвестиционни посредници в рамките на Единния механизъм за реструктуриране и Единния фонд за реструктуриране и за изменение на Регламент (ЕС) № 1093/2010 (ОВ, L 225/1 от 30 юли 2014 г.), наричан по-нататък „Регламент (ЕС) № 806/2014“.

Чл. 5. Българската народна банка може да участва организационно и финансово в международни организации, които имат за цел развитието на международното сътрудничество в областта на валутната, паричната и кредитната политика, както и да участва от свое име в дейността на тези организации, когато Република България има интерес.

Чл. 6. (1) Седалището на Българската народна банка е град София. Тя може да има клонове в страната и представителства в страната и в чужбина.

(2) Българската народна банка има печат със своето наименование и с изображение на герба на Република България.

Глава втора Основен капитал и резерви

Чл. 7. Основният капитал на Българската народна банка е 20 милиона лева.

Чл. 8. (1) За покриване на безнадеждни и съмнителни вземания Българската народна банка формира провизии в определен от управителния съвет размер, който са елемент на счетоводните разходи и коректив на активите по баланса.

(2) Фонд „Резервен“ се образува от отчисления в размер 25 на сто от годишното превишение на приходите над разходите на банката. Средствата от фонда се използват за покриване на загуби на банката.

(3) След отчисляване на сумата за фонд „Резервен“ от годишното превишение на приходите над разходите на банката се заделят необходимите суми за фондовете със специално предназначение, учредени по решение на управителния съвет.

(4) Остатъкът от годишното превишение на приходите над разходите на банката се внася всяка година в приход на държавния бюджет в срок 4 месеца след края на финансовата година.

Чл. 9. (1) (Изм. – ДВ, бр. 10 от 2005 г.) Когато в баланса на Българската народна банка сумата на активите ѝ спадне под сумата на нейните задължения и на основния ѝ капитал, министърът на финансите попълва основния капитал на банката до размера на недостига.

(2) Регът по ал. 1 за покриване на недостига се прилага само в случаите, когато са изчерпани средствата по фонд „Резервен“ и по специалната резервна сметка по чл. 36, ал. 1 на банката.

Глава трета Структура и управление

Чл. 10. Органи за управление на Българската народна банка са управителният съвет, управителят и тримата подуправители, избрани за ръководители на основните управления по чл. 19.

Чл. 11. (1) Управителният съвет се състои от седем членове: управителят на банката, тримата подуправители и трима други членове.

(2) Членове на управителния съвет са български граждани.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 10 от 2005 г.) За членове на управителния съвет се избират и назначават лица с високи нравствени качества, които са изтъкнати професионалисти в сферата на икономиката, финансите и банковото дело.

(4) (Нова – ДВ, бр. 10 от 2005 г.) Член на управителния съвет не може да бъде лице:

1. осъждано на лишаване от свобода за умишлено престъпление;
2. обявено в несъстоятелност като едноличен търговец или неограничено отговорен съдружник в търговско дружество;

3. което е било през последните две години, предхождащи датата на решение за обявяване на търговско дружество или кооперация в несъстоятелност, член на техен управителен или контролен орган;

4. (нова – ДВ, бр. 42 от 2009 г.) което е едноличен търговец, неограничено отговорен съдружник в търговско дружество, управител, търговски пълномощник, търговски представител, прокурист, търговски посредник, ликвидатор или синдик, член на орган на управление или контрол на търговско дружество или кооперация с изключение на дружества, в които Българската народна банка има участия;

5. (нова – ДВ, бр. 42 от 2009 г.) което е съпруг или съпруга или се намира във фактическо съжителство, роднина по права линия, по сребрена линия до четвърта степен включително или по сватовство до втора степен включително с друг член на управителния съвет.

Чл. 12. (1) Управителят на Българската народна банка се избира от Народното събрание.

(2) Народното събрание избира подуправителите – ръководители на основните управления по чл. 19, по предложение на управителя.

(3) Другите трима членове на управителния съвет се назначават от президента на републиката.

(4) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 10 от 2005 г.) Мандатът на членовете на управителния съвет е 6 години. Изборът на нов член на управителния съвет се произвежда, съответно назначаването му се извършва, не по-рано от три месеца и не по-късно от два месеца преди изтичането на мандата на действащия. Ако до изтичането на мандата изборът, съответно назначаването не бъде осъществено, членът на управителния съвет с изтекъл мандат продължава изпълнението на правомощията си до произвеждането на нов избор, съответно до назначаването.

(5) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 54 от 1999 г.; изм. – ДВ, бр. 10 от 2005 г.) Управителят и подуправителите не могат да извършват друга дейност освен преподавателска или като членове на органите на дружества, в които Българската народна банка има участие, или на международни организации във връзка с дейността ѝ. Те могат да извършват неплатена дейност с единодушно решение на управителния съвет, доколкото не е налице конфликт на интереси.

(6) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 10 от 2005 г.) Другите трима членове на управителния съвет не могат да извършват друга платена дейност в Българската народна банка, да работят за банки, застрахователни дружества, други финансови институции или в изпълнителната власт, както и да извършват друга дейност, която може да породи конфликт на интереси.

(7) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 10 от 2005 г.) При подаване на оставка от член на управителния съвет, правомощията на този член се прекратяват след

изтичането на три месеца от подаването ѝ, ако в този срок не е избран или назначен нов член на управителния съвет.

(8) (Нова – ДВ, бр. 10 от 2005 г.) Отношенията между Българската народна банка и управителя и подуправителите се уреждат с договори за управление, които се сключват по ред, определен от управителния съвет.

(9) (Нова – ДВ, бр. 42 от 2009 г., изм. – ДВ, бр. 97 от 2010 г., в сила от 10 декември 2010 г.; изм. – ДВ, бр. 7 от 2018 г.) Управителят, подуправителите и другите членове на управителния съвет подават пред органа, който ги избира или назначава, декларациите по чл. 35, ал. 1, т. 1 и 3 от Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество. Декларацията за частен интерес по смисъла на чл. 63, ал. 1 от Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество се подава пред управителния съвет по реда на чл. 17, ал. 4.

(10) (Нова – ДВ, бр. 103 от 2017 г.) Обстоятелството по чл. 11, ал. 4, т. 1 се установява служебно от органа по избиране или назначаване.

Чл. 13. (1) (Изм. – ДВ, бр. 10 от 2005 г., бр. 59 от 2006 г., в сила от 1 януари 2007 г.; доп. – ДВ, бр. 106 от 2018 г.; доп. – ДВ, бр. 12 от 2021 г.) При встъпването в длъжност управителят, подуправителите и другите трима членове на управителния съвет полагат клетва да спазват законите, да съдействат за независимо осъществяване на поверените на банката функции, както и да пазят служебната, банковата, професионалната, търговската или друга правнозащитена тайна, включително и след прекратяване на правомощията им.

(2) Управителят и подуправителите полагат клетва пред Народното събрание, а другите трима членове на управителния съвет – пред президента.

Чл. 14. (Изм. – ДВ, бр. 10 от 2005 г.; изм. – ДВ, бр. 106 от 2018 г.; изм. и доп. – ДВ, бр. 104 от 2022 г.) (1) Компетентният орган по чл. 12 може да освободи предсрочно член на управителния съвет само ако не отговаря на изискванията, които са необходими за изпълнението на неговите задължения, или ако е признат за виновен за извършено сериозно нарушение по смисъла на чл. 14, параграф 2 от Устава на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка.

(2) (Отм. – ДВ, бр. 48 от 2015 г.; в сила от 27 юни 2015 г.; нова – ДВ, бр. 104 от 2022 г.) Основанието за предсрочно освобождаване на подуправител или на друг член на управителния съвет с изключение на управителя се установява с решение на управителния съвет, прието по определен от него ред. Членът на управителния съвет, чието освобождаване се предлага, спира да изпълнява правомощията си от деня на решението на управителния съвет. Решението на управителния съвет подлежи на оспорване пред Върховния административен съд в 7-дневен срок. Върховният административен съд

се произнася в 14-дневен срок от постъпване на жалбата с решение, което е окончателно. Влязлото в сила решение се изпраща на компетентния орган по чл. 12 за предсрочно освобождаване.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 106 от 2018 г.; изм. и доп. – ДВ, бр. 104 от 2022 г.) Решението за предсрочно освобождаване на управителя на Българската народна банка може да бъде отнесено за разглеждане пред Съда на Европейския съюз на основание нарушение на Договорите за Европейския съюз или на правна норма за тяхното прилагане.

Чл. 15. (1) Управителният съвет заседава най-малко веднъж месечно. Той се свиква от управителя на банката или по искане най-малко на трима от членовете му чрез писмена покана.

(2) Заседанията на управителния съвет се ръководят от управителя на банката, а в негово отсъствие – от определен от него подуправител.

Чл. 16. Управителният съвет:

1. обсъжда и приема основни насоки на дейността си;
2. приема нормативни актове по дейността на банката;
3. (изм. – ДВ, бр. 59 от 2006 г., в сила от 1 януари 2007 г.) определя лихвите, таксите и комисионите във връзка с дейността на банката;
4. определя процентите на минималните резерви, които банките трябва да държат, и утвърждава условията и изискванията за изпълнението им;
5. определя с наредби нормативите и изискванията за регулиране на банковата дейност;
6. приема правилник за дейността си;
7. взема решения за въвеждане и преустановяване на отделни дейности на банката;
8. открива и закрива клонове и представителства на банката;
9. приема решения за издаване на нови банкноти и монети и определя сроковете, след които те престават да бъдат законно платежно средство и в които издадените от употреба банкноти и монети следва да бъдат обменени;
10. обсъжда периодично отчетите за дейността на основните управления на банката;
11. определя реда и компетентностите за отнасянето в загуба на несъбираеми вземания на Българската народна банка;
12. приема решения за участие на Българската народна банка в международни организации и в мероприятия и дейности, предприемани от такива организации;
13. приема внесените от управителя годишен бюджет, годишен счетоводен баланс и отчета по чл. 51;
14. (нова – ДВ, бр. 10 от 2005 г.) отговаря за създаването и поддържането на ефективна система за вътрешен контрол в Българската народна

банка и в нейните дъщерни дружества, съобразена с присъщите рискове за дейността ѝ;

15. (предишна т. 14 – ДВ, бр. 10 от 2005 г., изм. – ДВ, бр. 59 от 2006 г., в сила от 1 януари 2007 г., изм. – ДВ, бр. 101 от 2010 г., в сила от 30 юни 2011 г.; доп. – ДВ, бр. 106 от 2018 г., доп. – ДВ, бр. 13 от 2020 г.) издава, отказва издаване и отнема лицензи на банки в условията на тясно сътрудничество по чл. 7 от Регламент (ЕС) № 1024/2013, на оператори на платежни системи, на платежни институции и на дружества за електронни пари и регистрира, отказва регистриране и заличава доставчици на услуги по предоставяне на информация за сметка при условия и по ред, определени със закон;

16. (нова – ДВ, бр. 59 от 2006 г., в сила от 1 януари 2007 г., изм. – ДВ, бр. 101 от 2010 г., в сила от 30 юни 2011 г.; изм. – ДВ, бр. 97 от 2017 г., в сила от 5 декември 2017 г.; доп. – ДВ, бр. 106 от 2018 г.; доп. – ДВ, бр. 12 от 2021 г.) прилага надзорни мерки и мерки за ранна намеса, дава одобрения, разрешения и съгласия в предвидените от закона случаи включително в условията на тясно сътрудничество по чл. 7 от Регламент (ЕС) № 1024/2013;

17. (нова – ДВ, бр. 62 от 2015 г., в сила от 14 август 2015 г.; изм. – ДВ, бр. 59 от 2016 г.; изм. – ДВ, бр. 37 от 2019 г., в сила от деня, в който започва да се прилага решението на Европейската централна банка за тясно сътрудничество по чл. 7 от Регламент (ЕС) № 1024/2013 на Съвета от 15 октомври 2013 г.) приема решения като орган за реструктуриране съгласно Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници и Регламент (ЕС) № 806/2014;

18. (нова – ДВ, бр. 62 от 2015 г., в сила от 14 август 2015 г.) приема решения по чл. 20, ал. 1, т. 2 от Закона за гарантиране на влоговете в банките, че влогове в банка са неналични;

19. (нова – ДВ, бр. 20 от 2018 г.) издава, отказва издаване, отнема или спира действието на лиценза или регистрира, отказва да регистрира, заличава или спира действието на регистрацията на администраторите на бенчмаркове за лихвени проценти, както и одобрява или отказва одобрението на бенчмаркове за лихвени проценти, изготвени в трета държава, по Регламент (ЕС) 2016/1011 на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2016 г. относно индекси, използвани като бенчмаркове за целите на финансови инструменти и финансови договори или за измерване на резултатите на инвестиционни фондове, и за изменение на Директиви 2008/48/ЕО и 2014/17/ЕС и на Регламент (ЕС) № 596/2014 (ОВ, L 171/1 от 29 юни 2016 г.);

20. (нова – ДВ, бр. 25 от 2022 г.) издава одобрение на програми за покрити облигации и приема други решения като орган за публичен надзор на покритите облигации по Закона за покритите облигации;

21. (нова – ДВ, бр. 101 от 2010 г., в сила от 30 юни 2011 г.; предишна т. 17 – ДВ, бр. 62 от 2015 г., в сила от 14 август 2015 г.; предишна т. 19 – ДВ, бр. 20

от 2018 г.; предишна т. 20 – ДВ, бр. 25 от 2022 г.) разглежда и решава други въпроси от дейността на банката.

Чл. 17. (1) Управителният съвет може да заседава, ако присъстват повече от половината от членовете му.

(2) Решенията на управителния съвет се приемат с мнозинство от присъстващите, но с не по-малко от 4 гласа.

(3) Въздръжане при гласуването не се допуска освен в случаите по ал. 4.

(4) Членовете на управителния съвет не участват в обсъждането и се въздръжат от гласуване на решения по въпроси, от които те или членовете на семействата им са заинтересувани. Те са длъжни предварително да уведомят управителния съвет за наличието на такива интереси.

(5) (Нова – ДВ, бр. 97 от 2017 г., в сила от 5 декември 2017 г.) За заседанията на управителния съвет се води протокол, който се подписва от присъстващите на заседанието членове на управителния съвет и от изготвилите протокола. Информация за решенията на управителния съвет се публикува на страницата на банката в интернет, освен когато решенията съдържат професионална, банкова, търговска или друга правнозащитена тайна.

Чл. 18. (1) Управителят на Българската народна банка организира, ръководи и контролира дейността на банката с изключение на онези дейности, които с този или с друг закон са предоставени в изключителна компетентност на подуправителите, и я представлява в страната и в чужбина. Той може да предоставя упражняването на някои от правомощията си на други длъжностни лица.

(2) Управителят може да създава консултативни съвети, които подпомагат осъществяването на неговите функции.

Чл. 19. (1) В Българската народна банка се обособяват три основни управления – „Емисионно“, „Банково“ и „Банков надзор“, всяко от които се ръководи пряко от подуправител, определен от Народно събрание.

(2) По решение на управителния съвет могат да се създават и други управления и служби.

(3) В рамките на предоставените им компетенции със закон или с приет от управителния съвет нормативен акт подуправителите организират, ръководят и отговарят за дейността на ръководените от тях управления.

(4) По предложение на подуправителя управителният съвет определя негов заместник, който изпълнява правомощията му при негово отсъствие.

Чл. 20. (1) (Изм. – ДВ, бр. 10 от 2005 г.) Основната функция на управление „Емисионно“ е да поддържа пълно валутно покритие на общата сума на паричните задължения на Българска народна банка, като предприема необходимите действия за ефективно управление на брунтните международни валутни резерви на банката.

(2) При възникването на системен риск за стабилността на банковата система управление „Банково“ осъществява функциите на кредитор от по-

следна инстанция при условия, определени в този закон и в приетите от управителния съвет нормативни актове.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 59 от 2006 г., в сила от 1 януари 2007 г.; изм. – ДВ, бр. 97 от 2017 г., в сила от 5 декември 2017 г.; изм. – ДВ, бр. 106 от 2018 г.) Надзорът върху банковата система се осъществява от подуправителя, ръководещ управление „Банков надзор“, в условията на тясно сътрудничество по чл. 7 от Регламент (ЕС) № 1024/2013, съгласно определен в закон ред и издадените за неговото прилагане нормативни актове. Подуправителят упражнява надзорните си правомощия и оперативното ръководство на управление „Банков надзор“ самостоятелно и независимо от функциите на другите управления на Българската народна банка.

(4) (Нова – ДВ, бр. 101 от 2010 г., в сила от 30 юни 2011 г.; изм. – ДВ, бр. 97 от 2017 г., в сила от 5 декември 2017 г.; изм. – ДВ, бр. 20 от 2018 г.) Надзорът върху операторите на платежни системи, върху доставчиците на платежни услуги и издателите на електронни пари се осъществява от подуправителя, ръководещ управление „Банково“, по ред, определен в закон и в нормативните актове по прилагането му. Подуправителят упражнява надзорните си правомощия и оперативното ръководство на управление „Банково“ самостоятелно и независимо от функциите на другите управления на Българската народна банка.

Чл. 21. Управителният съвет определя с правилник структурата и конкретните функции и отговорности на управленията и службите в банката, реда за осъществяване на взаимоотношенията между тях и компетентността на ръководните длъжностни лица.

Чл. 22. (Изм. – ДВ, бр. 10 от 2005 г., изм. – ДВ, бр. 51 от 2016 г.) (1) Вътрешният одит на Българската народна банка се осъществява от звено за вътрешен одит, ръководено от главен одитор.

(2) Вътрешният одит на Българската народна банка се осъществява в съответствие с международните стандарти за професионална практика по вътрешен одит, Етичния кодекс на вътрешните одитори, Правилата на комитета на вътрешните одитори към Европейската система на централните банки и приети от управителния съвет на Българската народна банка правила за дейността.

(3) Целите, правомощията, отговорностите, планът и отчетът за дейността на вътрешния одит на Българската народна банка се приемат от управителния съвет.

(4) (В сила от 1 април 2017 г.; изм. – ДВ, бр. 106 от 2018 г.) Главният одитор и одиторите в звеното за вътрешен одит трябва да имат завършено висше образование и придобита образователно-квалификационна степен „магистър“ и да притежават сертификата „вътрешен одитор в публичния сектор“, издаден от министъра на финансите, и/или международно признат сертификат в областта на одита и счетоводството.

(5) (Нова – ДВ, бр. 103 от 2017 г.; отм. – ДВ, бр. 106 от 2018 г.)

Чл. 23. (1) (Отм. – ДВ, бр. 10 от 2005 г., нова – ДВ, бр. 59 от 2006 г., в сила от 1 януари 2007 г.) Служебна тайна е информацията, свързана с подготовката за производство на български банкноти и монети; техническите параметри на сензорите за четене на защитни елементи на български банкноти и монети; системите за физическа защита и информационна сигурност на банката и дъщерните ѝ дружества; информацията, свързана с транспортирането и охраната на ценни пратки и на други факти и обстоятелства, нерегламентираният достъп до които би се отразил неблагоприятно на интересите на държавата или на друг правнозащитен интерес, определени от управителя на Българската народна банка съгласно чл. 26, ал. 3 от Закона за защита на класифицираната информация.

(2) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 45 от 2002 г.; бр. 10 от 2005 г., бр. 59 от 2006 г., в сила от 1 януари 2007 г.; доп. – ДВ, бр. 106 от 2018 г.) Служителите на Българската народна банка са длъжни да пазят в тайна преговорите, сключваните сделки, размера на депозитите и операциите на клиентите, сведенията, получавани от банката, както и всички обстоятелства по работата на банката и нейните клиенти, които представляват служебна, банкова, професионална, търговска или друга правнозащитена тайна, включително след прекратяване на трудовото им правоотношение.

(3) Трудовото възнаграждение на служителите на банката се определя от управителния съвет, но то не може да е по-ниско от средното възнаграждение на служители със съответни функции в други банки в страната.

(4) (Нова – ДВ, бр. 106 от 2018 г.) Служителите на банката трябва да не са осъждани за умишлено престъпление от общ характер и да не са лишени по съдебен ред от правото да заемат съответната длъжност, като тези обстоятелства се установяват служебно.

Глава четвърта

Парична единица, банкноти и монети

Чл. 24. Паричната единица на Република България е левът, разделен на 100 стотинки.

Чл. 25. (1) Българската народна банка има изключителното право да пуска в обращение банкноти и монети.

(2) Банкнотите и монетите, издадени от банката, са законно платежно средство и задължително се приемат за плащания в пълната им номинална стойност без ограничения.

(3) Българската народна банка осигурява печатането на банкноти и сеченето на монети, както и опаждането и съхраняването на непуснати в обращение банкноти и монети и опаждането и унищожаването на изтеглени от обращение банкноти и монети.

(4) Номиналната стойност, съдържанието, формата и дизайнът на банкнотите и монетите, пускани в обращение от банката, се определят от управителния съвет.

(5) (Изм. – ДВ, бр. 106 от 2018 г.) Преди да пусне в обращение нова банкнота или монета, банката обнародва в „Държавен вестник“ точното ѝ описание.

(6) (Нова – ДВ, бр. 10 от 2005 г.) При продажба на банкноти и монети управителният съвет може да определи цена, различна от номиналната стойност.

(7) (Нова – ДВ, бр. 106 от 2018 г.) Българската народна банка издава нарежда по прилагането на ал. 4.

Чл. 26. Българската народна банка, след като съобщи чрез „Държавен вестник“ и чрез средствата за масово осведомяване, може да издади от обращение пуснати от нея банкноти и монети при заплащане на номиналната им стойност. Такива банкноти и монети след изтичане на определения от банката срок се смятат за излезли от обращение и престават да бъдат законно платежно средство.

Чл. 27. (Изм. – ДВ, бр. 10 от 2005 г.) (1) (Изм. – ДВ, бр. 59 от 2006 г., в сила от 1 януари 2007 г.) Условията и редът, при които Българската народна банка и банките заменят или обменят български банкноти и монети по частична или пълна номинална стойност, се определят от Българската народна банка.

(2) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 59 от 2006 г., в сила от 1 януари 2007 г.; изм. – ДВ, бр. 106 от 2018 г.) Българската народна банка, банките, финансовите институции, обменните бюра и доставчиците на услуги са задължени да задържат за проверка срещу издаване на писмен документ всички попаднали при тях по какъвто и да е начин български или чуждестранни банкноти и монети, които пораждаат съмнения, че са неистински или преправени. Българската народна банка е компетентната институция за предприемане на такава проверка и извършване на експертната оценка.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 59 от 2006 г., в сила от 1 януари 2007 г.) Лицата по ал. 2, както и компетентните държавни органи са длъжни в срок от три работни дни да предават на Българската народна банка за извършване на експертна оценка задържаните от тях български и чуждестранни банкноти и монети, които пораждаат съмнения, че са неистински или преправени.

(4) Когато в резултат на експертната оценка по ал. 2 се констатира, че банкноти или монети са неистински или преправени, те се задържат от Българската народна банка, като не се заменят и не се връщат.

(5) (Нова – ДВ, бр. 59 от 2006 г., в сила от 1 януари 2007 г.) Банките и доставчиците на услуги отделят негодните за наличнопаричното обращение български банкноти и монети. Те не предоставят на клиенти такива банкноти и монети.

(6) (Нова – ДВ, бр. 59 от 2006 г., в сила от 1 януари 2007 г.) Банките и доставчиците на услуги предават на Българската народна банка негодните за наличнопаричното обращение банкноти и монети.

(7) (Нова – ДВ, бр. 59 от 2006 г., в сила от 1 януари 2007 г.) Възпроизвеждане на български банкноти и монети се извършва след писмено съгласие на Българската народна банка.

(8) (Предишна ал. 5 – ДВ, бр. 59 от 2006 г., в сила от 1 януари 2007 г.) Българската народна банка издава наредба по прилагането на този член.

Глава пета

Парични функции и операции на банката

Чл. 28. (1) Общата сума на паричните задължения на Българската народна банка не може да превишава левовия еквивалент на брутния международен валутен резерв, като левовият еквивалент се определя на основата на официалния валутен курс на лева към германската марка съгласно чл. 29.

(2) Общата сума на паричните задължения на Българската народна банка включва:

1. всички банкноти и монети в обращение, емитирани от Българската народна банка;

2. салдата по сметки, притежавани от други лица в Българската народна банка, с изключение на сметките на Международния валутен фонд.

(3) Брутният международен валутен резерв на Българската народна банка е равен на пазарната стойност на следните активи на банката:

1. притежаваните банкноти и монети в свободно конвертируема чуждестранна валута;

2. средства в свободно конвертируема валута, притежавани от Българската народна банка по сметки в чуждестранни централни банки или в други чуждестранни финансови институции, чиито задължения са оценени с една от двете най-високи оценки на две международно признати агенции за кредитен рейтинг;

3. притежаваните от Българската народна банка специални права на тираж на Международния валутен фонд;

4. притежаваните от Българската народна банка дългови инструменти, емитирани от чужди държави, централни банки, други чуждестранни финансови институции или международни финансови организации, чиито задължения са оценени с една от двете най-високи оценки на две международно признати агенции за кредитен рейтинг и които са платими в свободно конвертируема валута, с изключение на дълговите инструменти, дадени или получени като обезпечение;

5. (изм.– ДВ, бр. 10 от 2005 г.) салдото от вземанията и задълженията по форуърдни сделки или сделки с уговорка за обратно изкупуване на Българската народна банка, сключени със или гарантирани от чуждестранни

централни банки, публични международни финансови организации или групи чуждестранни финансови институции, чиито задължения са оценени с една от двете най-високи оценки на две международно признати агенции за кредитен рейтинг, както и фючърси и опции на Българската народна банка, задължени по които са чуждестранни лица и плащането е в свободно конвертируема чуждестранна валута;

6. (изм. – ДВ, бр. 10 от 2005 г.) притежаваното монетарно злато.

Чл. 29. (1) (Изм. – ДВ, бр. 20 от 1999 г., в сила от 5 юли 1999 г.) Официалният валутен курс на лева към германската марка е 1 лев за 1 германска марка.

(2) Когато законно платежно средство във Федерална република Германия стане общата валута на Европейския съюз – еврото, официалният валутен курс на лева към еврото се определя чрез умножаване на курса по ал. 1 по официалния курс, по който германската марка се е конвертирала към еврото. Така определеният курс се обявява в „Държавен вестник“ от Българската народна банка.

(3) (Нова – ДВ, бр. 14 от 2020 г.) Считано от датата на участие на Република България в Механизма на обменните курсове (Exchange Rate Mechanism II) официалният валутен курс на лева към еврото е равен на централния курс между еврото и лева, договорен съгласно параграф 2.3 от Резолюция на Европейския съвет за установяването на механизъм на обменните курсове през третия етап на Икономическия и паричен съюз Амстердам, 16 юни 1997 г., и членове 1.1 и 17.1 от Споразумение от 16 март 2006 година между Европейската централна банка и националните централни банки на държавите членки извън еврозоната за определяне на процедурите за работа на Механизма на обменните курсове в третия етап от Икономическия и паричен съюз.

Чл. 30. (Изм. – ДВ, бр. 10 от 2005 г.) При поискване Българската народна банка е длъжна да продава и да купува без ограничения на територията на страната евро срещу левове на основата на спот валутни курсове, които не могат да се отклоняват от официалния валутен курс с повече от 0.5 на сто, включително начисляваните такси, комисиони и други разходи за клиента.

Чл. 31. (1) (Изм. – ДВ, бр. 10 от 2005 г.) Българската народна банка може да предприема всички необходими действия, свързани с придобиване, притежаване и продажба на брутни международни валутни резерви по чл. 28, ал. 3.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 10 от 2005 г.) Българската народна банка инвестира своите брутни международни валутни резерви в съответствие с разумните инвестиционни принципи и практика, като инвестициите в ценни книжа могат да бъдат само в ликвидни дългови инструменти в съответствие с изискванията на чл. 28, ал. 3, т. 4.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 10 от 2005 г.) Левовата равностойност на брутните международни валутни резерви, с изключение на тези по чл. 28, ал. 3, т. 3 и б, деноминирани в различни от евро валути, не може да е по-голяма, съответно

по-малка, с повече от 2 на сто от левовата равностойност на всички парични задължения на Българската народна банка, деноминирани в тези валути.

(4) Общата сума на задълженията по заеми, ползвани от Българската народна банка, които са деноминирани и платими в чуждестранна валута, не може да бъде увеличавана, ако в резултат от това увеличение техният размер надвишава 10 на сто от активите на Българската народна банка към момента на последния обнародван баланс.

(5) Ограничението по ал. 4 не се отнася за изменението на сумата на задълженията на Българската народна банка към Международния валутен фонд.

Чл. 32. Българската народна банка има право да извършва:

1. кредитни операции срещу обезпечение;
2. сделки с благородни метали;
3. сделки с чуждестранни валути;
4. сделки с депозити и финансови инвестиции;
5. операции, свързани с платежния оборот;
6. комисионни сделки;
7. банкови сделки с чужбина.

Чл. 33. (1) Българската народна банка не може да предоставя кредити на банки освен в случаите по ал. 2.

(2) При възникване на ликвиден риск, засягащ стабилността на банковата система, Българската народна банка може да предоставя кредити в левове на платежоспособна банка за срок не по-дълъг от 3 месеца, ако те са напълно обезпечени със залог на злато, чуждестранна валута или други подобни бързо ликвидни активи. Условията и редът за отпускане на тези кредити, както и критериите за установяване наличието на ликвиден риск се определят с наредба на Българската народна банка.

(3) Предоставяне на кредити по ал. 2 може да се извършва само до размера на превишението на левовия еквивалент на брутният международен валутен резерв спрямо общата сума на паричните задължения на Българската народна банка.

Чл. 34. Ако кредитът срещу обезпечение не бъде върнат в срок, Българската народна банка има право без съдебна намеса да продаде полученото обезпечение. От реализираните от продажбата суми се удовлетворяват всички вземания на банката относно кредита, лихвите и разноските, а разликата се отнася по текуща сметка на кредитополучателя.

Чл. 35. Българската народна банка обявява основния лихвен процент за съответния период съгласно определена от управителния съвет методика и го обнародва в „Държавен вестник“.

Чл. 36. (1) Всички нереализирани печалби на банката, възникващи от изменения в оценката на банковите активи или задължения в злато или изразени в злато или в чуждестранни валути в резултат от промяна в цената или в

обменните курсове на златото или чуждестранната валута по отношение на лева, се отнасят по специална резервна сметка. Освен за целите по ал. 2 сумите по тази сметка могат да се използват и за покриване на други загуби на банката.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 10 от 2005 г.) Загубите, възникващи от промените по ал. 1, се погасяват със средства по специалната резервна сметка и по фонд „Резервен“.

Чл. 37. Българската народна банка може:

1. да купува и продава златни монети, кюлчета или други благородни метали;

2. да купува, продава или сключва сделки в чуждестранна валута, като използва за тази цел всички средства, обичайно ползвани за такива сделки;

3. да открива и поддържа сметки при международни финансови институции, централни банки и други финансови институции извън страната;

4. да открива и поддържа сметки и да действа като представител или кореспондент на международни финансови институции, централни банки и други финансови институции извън страната.

Чл. 38. Българската народна банка приема за съхранение при условия, определени от управителния съвет, благородни метали, ценни книжа и други ценности. Тя има право да прекрати едностранно задълженията си на депозитар, като уведоми с писмено предизвестие от 14 работни дни депонента, след което може да прехвърли за негова сметка и риск неизтеглените от съхранение ценности в общите публични складове.

Чл. 39. (1) (Доп. – ДВ, бр. 49 от 1998 г., бр. 39 от 2005 г., бр. 108 от 2006 г., в сила от 1 януари 2007 г.; доп. – ДВ, бр. 59 от 2016 г., доп. – бр. 83 от 2019 г.) Българската народна банка приема от банките, от Министерския съвет, от министерства и други ведомства, от Фонда за гарантиране на влоговете в банките, Фонда за компенсиране на инвеститорите в ценни книжа, Фонда за реструктуриране на банките, Фонда за реструктуриране на инвестиционните посредници, от „Централен депозитар“ АД за съхраняване на средствата на Фонда за гарантиране на сетълмента на финансовите инструменти, от международни финансови институции, от институции и органи на Европейския съюз, както и от общини парични депозити по текущи или срочни сметки при условия, обявени от управителния съвет.

(2) Банката може да отклони искане за откриване на текуща или депозитна сметка, както и да закрие такава сметка след писмено предизвестие до титуляра със срок 14 работни дни, без да обяснява причините за своите действия.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 10 от 2005 г., бр. 52 от 2007 г., в сила от 1 ноември 2007 г.; отм. – ДВ, бр. 20 от 2018 г.)

Чл. 40. (1) С цел да улесни безналичните плащания Българската народна банка може да организира и управлява платежни системи и клирингови служ-

би, както и да издава наредби, уреждащи създаването и функционирането на такива системи и служби.

(2) Банката има право като комисионер да извършва инкасови сделки.

Глава шеста

Взаимоотношения с банките

Чл. 41. (1) Българската народна банка:

1. определя с наредба задължителните минимални резерви, които банките са длъжни да поддържат при нея, метода за изчисляването им, както и условията и случаите за плащане на лихва върху тях;

2. утвърждава с наредба други условия и изисквания за поддържане стабилността на кредитната система.

(2) Банка, която не поддържа определените задължителни минимални резерви, заплаща наказателна лихва върху сумата на недостига за времето до неговото покриване в процент не по-голям от двойния размер на основния лихвен процент на Българската народна банка.

Чл. 42. (Изм. – ДВ, бр. 59 от 2006 г., в сила от 1 януари 2007 г.; доп. – ДВ, бр. 20 от 2018 г.) Българската народна банка съставя платежния баланс и води паричната и лихвената статистика, както и статистиката на финансовите сметки на страната. За целта всички държавни и общински органи и юридически и физически лица са длъжни да представят на Българската народна банка информация по определен от нея с наредба ред.

Глава седма

Отношения между Българската народна банка и държавата

Чл. 43. (Изм. – ДВ, бр. 10 от 2005 г.) (1) Българската народна банка действа като фискален агент и депозитар на държавата въз основа на сключени договори и при пазарни условия и цени на услугите.

(2) Като фискален агент и депозитар на държавата Българската народна банка:

1. извършва банковото обслужване на сметките и плащанията, включени в системата на единната сметка, от името и за сметка на Министерството на финансите;

2. събира и предоставя на Министерството на финансите периодична информация за сметките на бюджетните предприятия в банки в страната;

3. действа като агент по държавни дългове и по дългове, гарантирани от държавата;

4. може да извършва и други договорени с министъра на финансите дейности.

(3) Като агент по държавни дългове Българската народна банка води сметки за държавни ценни книжа, които се регистрират по приобретатели на дълга.

(4) Българската народна банка може да действа като упълномощен представител на Министерския съвет за цели и при условия, определени от нея и от Министерския съвет.

Чл. 44. (Изм. – ДВ, бр. 10 от 2005 г.) (1) (Предишен текст на чл. 44; изм. и доп. – ДВ, бр. 106 от 2018 г.) При упражняване на правомощията и изпълнение на задълженията си по този закон Българската народна банка, управителят и членовете на управителния съвет са независими и нямат право да искат или да приемат указания от институциите, органите, службите или агенциите на Европейския съюз, от Министерския съвет или от правителствата на други държави – членки на Европейския съюз, както и от други органи и институции. Министерският съвет и другите органи и институции по изречение първо нямат право да оказват влияние на Българската народна банка, на управителя или членовете на управителния съвет.

(2) (Нова – ДВ, бр. 106 от 2018 г.) При установено тясно сътрудничество с ЕЦБ съгласно чл. 7 от Регламент (ЕС) № 1024/2013 ал. 1 не се прилага по отношение на ЕЦБ във връзка с изпълнение на задачите ѝ по същия регламент.

Чл. 45. (Изм. – ДВ, бр. 10 от 2005 г.) (1) (Изм. – ДВ, бр. 106 от 2018 г.) Българската народна банка не може да предоставя кредити и гаранции под каквато и да е форма на Министерския съвет, на общините, на други държавни и общински институции, организации и предприятия от публичния сектор, както и на институциите, органите, службите или агенциите на Европейския съюз, централното управление, регионалните местни и други органи на публичната власт, на други органи, регулирани от публичното право, или на предприятия от публичния сектор на държавите – членки на Европейския съюз, както и не може да закупува пряко от тях дългови инструменти.

(2) АLINEЯ 1 не се прилага за кредитиране на държавни и общински банки в случаите по чл. 33, ал. 2.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 106 от 2018 г.) Българската народна банка не може да закупува нито на първичния, нито на вторичния пазар дългови инструменти, емитирани от българската държава и общините, както и от български държавни и общински институции, организации и предприятия от публичния сектор.

(4) (Отм. – ДВ, бр. 106 от 2018 г.)

Глава оста **Отчетност и баланс**

Чл. 46. Българската народна банка води счетоводство по Закона за счетоводството и в съответствие с утвърдените международни стандарти.

Чл. 47. Финансовата година на Българската народна банка започва на 1 януари и завършва на 31 декември.

Чл. 48. (1) (Изм. – ДВ, бр. 10 от 2005 г.) Разходите на Българската народна банка се извършват съобразно годишния бюджет, приет от управителния съвет и обнародван в „Държавен вестник“.

(2) Разходите по управлението се извършват по решение на управителя или на упълномощен от него подуправител.

(3) Отчетите по бюджетните разходи на банката се проверяват от Сметната палата, която изготвя специален доклад за резултатите от проверката. Отчетът по бюджетните разходи на банката се представя в Народното събрание едновременно с годишния ѝ отчет.

(4) (Нова – ДВ, бр. 37 от 2006 г., в сила от 1 юли 2006 г.) Контролът по изпълнението на Закона за обществените поръчки се осъществява от Сметната палата. Органите на Агенцията за държавна финансова инспекция не извършват проверки в Българската народна банка.

Чл. 49. (1) Българската народна банка:

1. публикува всяка седмица баланса на управление „Емисионно“, който отразява състоянието на основните му активи и пасиви, включително брутният международен валутен резерв по чл. 28, ал. 3 и общата сума на паричните задължения по чл. 28, ал. 2;

2. обнародва в „Държавен вестник“ състоянието на основните си активи и пасиви при приключването на всеки месец, като се представят и обособените баланси на управление „Емисионно“ и управление „Банково“, годишния счетоводен баланс и сметката „Печалби и загуби“ на банката.

(2) Формата и съдържанието на консолидирания баланс на Българската народна банка, както и на обособените баланси на управление „Емисионно“ и управление „Банково“ се определят в издадена от нея наредба и трябва да съответстват на изискванията на международно приетите счетоводни стандарти.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 10 от 2005 г.) Консолидираният финансов отчет на Българската народна банка се заверява от международен одитор и се публикува заедно с одиторския доклад в съответствие с изискванията на международно приетите счетоводни стандарти.

(4) (Изм. – ДВ, бр. 37 от 2006 г., в сила от 1 юли 2006 г.) Международният одитор се избира от управителния съвет за срок три години въз основа на процедура, проведена по реда на Закона за обществените поръчки.

Чл. 50. (Доп. – ДВ, бр. 10 от 2005 г.) Българската народна банка представя на Народното събрание приетия от управителния съвет бюджет в 30-дневен срок от приемането му, както и два пъти годишно отчет, в който прави преглед и оценка на дейността си през предходния период. Този отчет се публикува.

Чл. 51. (Изм. – ДВ, бр. 10 от 2005 г.) Българската народна банка представя на Народното събрание годишния отчет за своята дейност, консолидирания си финансов отчет заедно с одиторския доклад по чл. 49, ал. 3 и отчета за изпълнението на бюджета си в срок не по-късно от 30 април на следващата година.

Глава девета **Други разпоредби**

Чл. 52. Налагането на заповед, извършването на принудителни действия и учредяването на залог върху съхраняваните в Българската народна банка пари и ценни книжа се допускат само ако не засягат права на банката, свързани с това имущество.

Чл. 53. (1) Българската народна банка може да извършва прихващания на задълженията си със свои вземания, срокът на които не е настъпил, когато банка е започнала ликвидиране на своята дейност или е прекратила плащанията по задълженията си, както и в случаите, когато Българската народна банка има право да събира предсрочно вземанията си.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 59 от 2007 г., в сила от 1 март 2008 г.) Българската народна банка може да поиска издаване на заповед за незабавно изпълнение по реда на чл. 418 от Гражданския процесуален кодекс въз основа на извлечение от счетоводните си книги, с което се установяват неплатените ѝ в срок вземания, включително дължимите лихви.

Чл. 54. (1) Българската народна банка не може да придобива недвижими имоти и вещи права освен за:

1. задоволяване на служебните си нужди и за ведомствени жилища за своя персонал;

2. предпазване от загуби във връзка с кредитни сделки.

(2) Банката е длъжна да се освободи от собствеността върху недвижимите имоти по ал. 1, т. 2 в срок 3 години от придобиването им.

Чл. 55. (1) Българската народна банка има право на собственост върху притежаваните и придобиваните от нея вещи, която е отделна от държавната собственост.

(2) Придобиването на недвижими и движими вещи и разпоредителните действия с тях се извършват от управителя на Българската народна банка или от упълномощено от него длъжностно лице по определен от управителния съвет ред, съответстващ на установения в Закона за държавната собственост.

Чл. 56. Освен в предвидените в този закон случаи Българската народна банка не може:

1. да отпускат кредити или да купува ценни книжа или други прехвърляеми инструменти;

2. да поддържа депозити, деноминирани или платими в левове;

3. да поддържа каквито и да е депозити при местни лица.

Чл. 57. Българската народна банка може да учредява или да участва в дружества във връзка с осъществяваната от нея дейност. Тя не може да участва в дружества като неограничено отговорен съдружник.

Чл. 58. При Българската народна банка се създава специализиран банков архив с постоянен състав на документите. Редът за обслужване на потребителите му се определя от управителния съвет на банката.

Чл. 59. (Доп. – ДВ, бр. 153 от 1998 г., изм., бр. 109 от 2001 г., бр. 108 от 2006 г., в сила от 1 януари 2007 г.) Българската народна банка се освобождава от заплащане на държавни данъци и такси, с изключение на данък върху добавената стойност, акцизи и мита.

Чл. 59а. (Нова – ДВ, бр. 106 от 2018 г.) (1) Българската народна банка може да събира годишни такси за покриване на административните разходи, произтичащи от функциите по надзор и реструктуриране на поднадзорни лица.

(2) Редът за определяне на размера и начинът на събиране на таксите по ал. 1 се определят с наредба на Българската народна банка.

Чл. 60. Българската народна банка приема наредби за прилагането на този закон.

Глава десета

Административнонаказателна отговорност

Чл. 61. (1) (Изм. – ДВ, бр. 10 от 2005 г.; предишен текст на чл. 61 – ДВ, бр. 24 от 2009 г., в сила от 31 март 2009 г.) Лице, което извърши или допусне извършването на нарушение на този закон и на издадените по прилагането му нормативни актове, ако деянието не съставлява престъпление, се наказва с глоба в размер от 500 до 3000 лв. Ако нарушителят е едноличен търговец или юридическо лице, налага се имуществена санкция в размер от 5000 до 30 000 лв.

(2) (Нова – ДВ, бр. 24 от 2009 г., в сила от 31 март 2009 г.) При повторно извършено нарушение по ал. 1 глобата или имуществената санкция е в двоен размер.

(3) (Нова – ДВ, бр. 24 от 2009 г., в сила от 31 март 2009 г., доп. – ДВ, бр. 44 от 2009 г., в сила от 12 юни 2009 г.) Глобите и имуществените санкции по ал. 1 и 2 се налагат и при нарушения на Регламент (ЕО) № 2182/2004 на Съвета от 6 декември 2004 г. относно медалите и символите, подобни на евроронети, изменен с Регламент (ЕО) № 46/2009 на Съвета от 18 декември 2008 г. (ОВ, L 17/5 от 22 януари 2009 г.); и Регламент (ЕО) № 2183/2004 на Съвета от 6 декември 2004 г. за разширяване приложението на Регламент (ЕО) № 2182/2004 относно медалите и символите, подобни на евроронети, по отношение на неучастващи държави членки, изменен с Регламент (ЕО) № 47/2009 на Съвета от 18 декември 2008 г. (ОВ, L 17/7 от 22 януари 2009 г.).

Чл. 62. (1) Актът за констатирано нарушение по чл. 61 се съставя от оправомощено от управителя на Българската народна банка лице, а наказателното постановление се издава от управителя на Българската народна банка или от оправомощено от него длъжностно лице.

(2) Установяването на нарушението, издаването, обжалването и изпълнението на наказателното постановление се извършват по реда на Закона за административните нарушения и наказания.

Допълнителни разпоредби

(Загл. изм. – ДВ, бр. 59 от 2006 г.)

§ 1. Под „спот валутен курс“ се разбира цената, определена за сделки с валута с незабавно прехвърляне чрез банков превод в рамките на периода, определен със закон или в правилата на банковата практика.

§ 1а. (Нов – ДВ, бр. 59 от 2006 г., в сила от 1 януари 2007 г.) Под „гостабчик на услуги“ се разбира лице, което извършва по занятие дейности и операции с банкноти и монети, включващи тяхното категоризиране, съхранение, транспортиране и/или разпространение.

§ 1б. (Нов – ДВ, бр. 51 от 2016 г.) „Международно признат сертификат в областта на одита и счетоводството“ са сертификатите „Сертифициран вътрешен одитор“ (Certified Internal Auditor – CIA), „Сертифициран одитор на финансовите услуги“ (Certified Financial Services Auditor – CFSA), издавани от Института на вътрешните одитори (Institute of internal auditors) – международната професионална организация на вътрешните одитори; „Сертифициран одитор на информационни системи“ (Certified Information Systems Auditor – CISA), издаден от Асоциацията по одит и контрол на информационните системи (Information System Audit and Control Association); „Сертифициран публичен счетоводител“ (Certified Public Accountant – CPA), издаден от Асоциацията на дипломираните експерт-счетоводители (Association of Chartered Certified Accountants); „Дипломиран финансов анализатор“ (Chartered Financial Analyst – CFA), издаден от Института на дипломираните финансови анализатори (Certified Financial Analyst Institute); „Сертифициран експерт по разкриване на измами“ (Certified Fraud Examiner), издаден от Асоциацията на сертифицираните експерти по разкриване на измами (Association of Certified Fraud Examiners).

§ 1в. (Нова – ДВ, бр. 106 от 2018 г.) „Банкова тайна“ е информацията по чл. 62, ал. 2 от Закона за кредитните институции.

§ 1г. (Нова – ДВ, бр. 106 от 2018 г.; изм. – ДВ, бр. 25 от 2022 г.) „Професионална тайна“ е информацията по чл. 63, ал. 1 от Закона за кредитните институции, чл. 158, ал. 2 от Закона за платежните услуги и платежните системи, чл. 116 от Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници и чл. 63 от Закона за покритите облигации.

Преходни и заключителни разпоредби

§ 2. Този закон отменя Закона за Българската народна банка (обн., ДВ, бр. 50 от 1991 г.; изм., бр. 32 от 1996 г.).

§ 3. Мандатът на заварените при влизането в сила на този закон управител, подуправители и други членове на управителния съвет се прекратява.

§ 4. До формирането на органи за управление на Българската народна банка съгласно изискванията на закона функциите им се осъществяват от заварения при влизането му в сила управителен съвет.

§ 5. Членовете на първия управителен съвет, формиран съгласно този закон, се избират, съответно назначават, за следните срокове:

1. управителят – за 6 години;

2. подуправителят, ръководещ управление „Емисионно“ – за 6 години; подуправителят, ръководещ управление „Банков надзор“ – за 4 години, и подуправителят, ръководещ управление „Банково“ – за 2 години;

3. от другите членове – един за 1 година, вторият за 3 години и третият за 5 години, като определянето им става с акта за тяхното назначаване.

§ 6. Издадените от Българската народна банка наредби по прилагането на отменения Закон за Българската народна банка запазват действието си, доколкото не противоречат на този закон.

§ 7. До гласуване на Закон за държавния герб Българската народна банка запазва досегашния си печат.

§ 8. В общата сума на паричните задължения на Българската народна банка по чл. 28, ал. 2, т. 2 не се включват поетите от нея задължения преди 31 декември 1996 г. с първоначален срок за плащане над 2 години.

§ 9. Увеличението на капитала на Българската народна банка от 200 хиляди лева на 20 милиона лева е за сметка на фонд „Резервен“ на Българската народна банка.

§ 10. В срок до 14 дни след влизането на закона в сила вземанията на Българската народна банка от държавата, както и други активи на банката, свързани със задължения на държавата към външни кредитори, се реструктурират съгласно договори, сключени между управителя на банката и министъра на финансите.

§ 11. В Закона за устройството на държавния бюджет (ДВ, бр. 67 от 1996 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 3 се създава ал. 5:

„(5) Българската народна банка може да предоставя кредити на държавния бюджет при условия и по ред, определени в Закона за Българската народна банка.“

2. Член 32 се отменя.

§ 12. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в „Държавен вестник“, с изключение на разпоредбите на чл. 28, 29, 30, 31 и 49, които влизат в сила от 1 юли 1997 г.

§ 13. Изпълнението на закона се възлага на управителния съвет на Българската народна банка.

ЗАКОН
за изменение и допълнение на
Закона за Българската народна банка

(Обн. – ДВ, бр. 10 от 28 януари 2005 г.)

.....
Заключителна разпоредба

§ 27. (1) Разпоредбите на чл. 45, ал. 3 и 4 се прилагат до датата на влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.

(2) За задълженията по кредити, предоставени преди датата по ал. 1 от Българската народна банка за сметка на покупки на специални права на тираж от Международния валутен фонд, плащанията на държавата по главницата и лихвите се извършват в срокове не по-късно от датите, на които следва да се извършат съответните плащания от Българската народна банка към Международния валутен фонд, и в необходимите за плащанията размери.

ЗАКОН
за изменение на Закона за Българската народна банка

(Обн. – ДВ, бр. 48, в сила от 27 юни 2015 г.)

.....
Заключителна разпоредба

§ 2. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в „Държавен вестник“.

ЗАКОН
за изменение и допълнение на
Закона за Българската народна банка

(Обн. – ДВ, бр. 106 от 21 декември 2018 г.)

.....
Преходни и заключителни разпоредби

§ 15. Разпоредбите на чл. 64, ал. 1, т. 14а и на глава единадесета „а“ от Закона за кредитните институции не се прилагат от датата на прекратяване на тясното сътрудничество по чл. 7 от Регламент (ЕС) № 1024/2013 или от датата, на която дерогацията по отношение на Република България съ-

гласно чл. 139 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) се отменя в съответствие с чл. 140, параграф 2 от ДФЕС.

§ 16. Българската народна банка издава:

1. наредбата по чл. 25, ал. 7 в тримесечен срок от влизането в сила на този закон;

2. наредбата по чл. 59а, ал. 2 в срок до 31 октомври 2019 г.;

3. наредбите по чл. 11а, ал. 1, чл. 74, ал. 4 и § 1, т. 50 от Закона за кредитните институции в тримесечен срок от влизането в сила на този закон.

§ 17. (1) Банките привеждат дейността си в съответствие с изискванията на този закон в срок до три месеца от влизането в сила на наредбите по § 16, т. 3.

(2) В срока по ал. 1 банките представят в БНБ списък на лицата, заемачи ключови позиции. Към списъка се прилагат данни и документи, удостоверяващи пригодността на лицата за заемане на съответните длъжности.

(3) Българската народна банка може да разпореди банката да освободи лице по ал. 2, ако прецени, че то не отговаря на изискванията по чл. 11а, ал. 1 от Закона за кредитните институции.

§ 18. (1) Във връзка с осъществяване от страна на ЕЦБ на оценките, необходими за участие в единния надзорен механизъм на Европейския съюз чрез установяване на тясно сътрудничество с ЕЦБ, кредитните институции в Република България са длъжни да:

1. предоставят на ЕЦБ данни и документи, които тя изисква;

2. предоставят на ЕЦБ достъп до счетоводните регистри, копия или извлечения от тях;

3. осигуряват на ЕЦБ пълнен пасивен достъп до счетоводните системи;

4. предоставят на ЕЦБ писмени или устни обяснения;

5. осигуряват предоставяне на ЕЦБ на изисквана информация по т. 1–3 или достъп до такава от трети лица, дали съгласие за това.

(2) В рамките на извършваната оценка съгласно чл. 7, параграф 2, буква „б“, второ тире от Регламент (ЕС) № 1024/2013 кредитните институции, установени в Република България, предоставят възможност на ЕЦБ да извършва проверки на място в техните служебни помещения и в помещенията на други предприятия, включени в надзора на консолидирана основа.

(3) Задълженията за кредитните институции, установени в Република България, се отнасят и за трети лица, на които ЕЦБ е възложила да извършват дейности, свързани с оценката съгласно чл. 7, параграф 2, буква „б“, второ тире от Регламент (ЕС) № 1024/2013, при спазване на изискванията за опазване на банковата и професионалната тайна.

§ 19. В Закона за кредитните институции (обн., ДВ, бр. 59 от 2006 г.; изм., бр. 105 от 2006 г., бр. 52, 59 и 109 от 2007 г., бр. 69 от 2008 г., бр. 23, 24, 44, 93 и 95 от 2009 г., бр. 94 и 101 от 2010 г., бр. 77 и 105 от 2011 г., бр. 38, 44, 52, 70 и 109 от 2013 г., бр. 22, 27, 35, 53 от 2014 г., бр. 14, 22, 50, 62 и 94 от 2015 г., бр. 33,

59, 62, 81, 95 и 98 от 2016 г., бр. 63, 97 и 103 от 2017 г. и бр. 7, 15, 16, 20, 22, 51 и 77 от 2018 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 10:

а) в ал. 1 думите „един от тях“ се заменят с „едно от тях“;

б) създава се ал. 7:

„(7) Членовете на управителния съвет (съвета на директорите) и на надзорния съвет трябва да притежават колективно достатъчно знания, умения и опит за осигуряване управлението на рисковете в дейността с оглед стабилното управление на банката.“

2. Създава се чл. 10а:

„Чл. 10а. (1) Най-малко един от членовете на надзорния съвет или от изпълнителните членове на съвета на директорите на банка трябва да е независим.

(2) Независим член на съвета може да бъде лице, което:

1. не е служител в банката или лице, заемащо длъжност, съответстваща на висш ръководен персонал в дружество от група, която е обект на пруденциална консолидация по смисъла на глава 2, дял II, част първа от Регламент (ЕС) № 575/2013, включително когато предприятието майка е със седалище в трета държава;

2. не притежава пряко или непряко квалифицирано дялово участие в банката;

3. не е член на управителния съвет или изпълнителен член в съвета на директорите в банката или в дружество от група, която е обект на пруденциална консолидация по смисъла на глава 2, дял II, част първа от Регламент (ЕС) № 575/2013, включително когато предприятието майка е със седалище в трета държава, и не е заемал такава длъжност през последните 5 години;

4. не е бил член на управителен орган на банката в продължение на повече от 12 последователни години;

5. няма съществени финансови или делови отношения с банката;

6. не получава значителни плащания или други облаги извън възнаграждението за изпълняваните от него функции;

7. не е съпруг, роднина по права линия без ограничение или по сребрена до втора степен на член на управителния съвет или на изпълнителен член на съвета на директорите в банката или в дружество от група, която е обект на пруденциална консолидация по смисъла на глава 2, дял II, част първа от Регламент (ЕС) № 575/2013, включително когато предприятието майка е със седалище в трета държава, и не се намира във фактическо съжителство с такова лице.

(3) За значимите банки и банките, чиито акции са допуснати до търговия на регулиран пазар, независимите членове по ал. 1 трябва да са не по-малко от една трета.“

3. В чл. 11:

а) в ал. 1, т. 2 думите „достатъчни за съответното образование квалификация и професионален опит в банковата дейност“ се заменят с „достатъчни квалификация и професионален опит в банковия или финансовия сектор за изпълнение на съответните функции“;

б) създава се нова ал. 4:

„(4) Българската народна банка отказва да издаде одобрение по ал. 3, когато лицето не отговаря на изискванията по ал. 1 и 2 или ако не са представени необходимите данни и документи или представените съдържат непълна, противоречива или невярна информация.“;

в) досегашните ал. 4 и 5 стават съответно ал. 5 и 6;

г) досегашната ал. 6 се отменя.

4. Създава се чл. 11а:

„Чл. 11а. (1) Лицата, заемащи ключови позиции в банка, трябва да отговарят на изискванията по чл. 11, ал. 1, т. 1 и т. 3–8 и да притежават достатъчно знания, умения и опит за изпълнение на техните функции съобразно критерии, определени с наредба.

(2) Лицата, заемащи ключови позиции, са:

1. главният финансов директор и ръководителите на службите за вътрешен одит, за нормативно съответствие и за управление на риска, когато не са членове на управителния съвет (съвета на директорите) или на надзорния съвет;

2. управителите на клонове на банката в други държави;

3. други лица, които според банката имат значително влияние върху нейното управление.

(3) Документите, с които се удостоверява спазването на изискванията по ал. 1, се определят с наредбата по ал. 1.

(4) Българската народна банка извършва оценка за пригодността на лицата по ал. 2 с оглед съответствието с изискванията по ал. 1.

(5) Банките уведомяват БНБ в 10-дневен срок от датата на назначаването относно всяко новоназначено лице по ал. 2 и прилагат документираната оценка, извършена от страна на банката по отношение на съответствието с изискванията по ал. 1.

(6) Българската народна банка извършва оценката по ал. 4 в срок до 4 месеца от получаване на уведомлението.

(7) В случай че до изтичане на срока по ал. 6 БНБ не отправя писмени възражения до банката относно назначението на съответното лице, се приема, че не са налице основания за отстраняването му.

(8) В случай че в рамките на срока по ал. 6 БНБ отправя писмени възражения до банката срещу назначаването на лице по ал. 2, банката в едномесечен срок от получаването им предприема мерки във връзка с направените възражения или освобождава лицето от съответната длъжност, като уведомява БНБ за предприетите действия. В случай че БНБ не приеме предприетите

от страна на банката мерки, банката трябва да освободи лицето по ал. 2 в едномесечен срок от уведомяването за това.

(9) Алинеи 5–8 се прилагат и при повторна оценка, в случаите на извършени промени в обхвата на съответната длъжност или преназначаване на лица по ал. 2.“

5. В чл. 64, ал. 1 се създава т. 14а:

„14а. Европейската централна банка (ЕЦБ), когато тази информация е необходима за осъществяване на нейните задачи по Регламент (ЕС) № 1024/2013 на Съвета от 15 октомври 2013 г. за възлагане на Европейската централна банка на конкретни задачи относно политиките, свързани с пруденциалния надзор над кредитните институции (ОВ, L 287/63 от 29 октомври 2013 г.), наричан по-нататък „Регламент (ЕС) № 1024/2013“.“

6. В чл. 73:

а) алинея 1 се изменя така:

„(1) Управителният орган на всяка банка приема и периодично актуализира в съответствие с най-добрите международно признати практики за корпоративно управление на банки политики, правила и процедури за организацията на банката, включващи най-малко:

1. управленската и организационната структура на банката с точно определени, прозрачни и последователни нива на отговорности;

2. правомощията и отговорностите на администраторите, включително разпределението на функциите на членовете в управителните и контролните органи на банката;

3. стратегията и плана за дейността на банката;

4. стратегиите и политиките за поемане, управление, наблюдение, контрол и редуциране на рисковете, на които е изложена или може да бъде изложена банката, включително рисковете, породени от макроикономическата среда, в която действа в съответната фаза на икономическия цикъл;

5. реда за изготвяне и обхвата на управленската информация;

6. организацията на оперативния контрол, включително правилата и процедурите по одобряване, изпълнение и отчитане на операциите;

7. рамката за вътрешен контрол, която включва независими служби за управление на риска, нормативно съответствие и вътрешен одит;

8. политиките за подбор и оценка на членовете на управителните и контролните органи на банката, за въвеждане в работата и обучението на членовете на управителните и контролните органи на банката и за насърчаване на многообразието на широк кръг качества и умения в тях;

9. политиката за предотвратяване конфликт на интереси;

10. политиката за възлагане на дейности на външни изпълнители;

11. системите за превенция срещу риска от изпирането на пари.“;

б) създава се нова ал. 2:

„(2) Политиките, правилата и процедурите по ал. 1 трябва да са всеобхватни и да съответстват на големината, естеството, мащаба и сложността на извършваната от банката дейност и на рисковете, на които тя е изложена, както и да осигуряват нейното разумно и ефективно управление.“;

б) досегашните ал. 2, 3 и 4 стават съответно ал. 3, 4 и 5;

з) досегашната ал. 5 става ал. 6 и в нея след думите „структура на банката“ се добавя „включително към политиките, правилата и процедурите по ал. 1“;

г) досегашната ал. 6 става ал. 7.

7. В чл. 73в, ал. 1 изречение първо се изменя така: „Всяка значима банка създава комитет за подбор на кандидати за членове на управителните и контролните органи.“

8. В чл. 74, ал. 4 след думата „създава“ се добавя „подходяща и ефективна“ и се създава изречение второ: „Минималните изисквания към процедурата се определят с наредба.“

9. В чл. 79:

а) създава се нова ал. 3:

„(3) При упражняване на макропруденциалния надзор по ал. 2 Българската народна банка:

1. събира информация за нуждите на макропруденциалния си мандат;

2. наблюдава, идентифицира и оценява въздействието на системни рискове върху кредитните институции и банковата система;

3. разработва и въвежда мерки, насочени към ограничаване на системни рискове по смисъла на чл. 458, параграф 2, буква „з“ от Регламент (ЕС) № 575/2013;

4. разработва и въвежда мерки, насочени към ограничаване на системни рискове, свързани с акумулиране на прекомерен кредитен растеж; мерките засягат кредитната дейност на банките и могат да включват:

а) изисквания за съотношението между размера на кредита и стойността на обезпечението (LTV);

б) изисквания за съотношението между размера на кредита и годишния доход на кредитополучателя (LTI);

в) изисквания за съотношението между размера на текущите плащания във връзка с обслужването на дълга и месечния доход на кредитополучателя (DSTI);

з) изисквания по отношение на максималния срок на договора за кредит;

г) изисквания по отношение на начина за изплащане на кредита;

е) други изисквания, свързани с предоставянето на кредит;

5. разработва и въвежда мерки, свързани с ограничаване на риска от концентрация към определени икономически сектори и отрасли;

6. разработва и въвежда допълнителни минимални ликвидни изисквания;

7. извършва други действия, които са необходими за постигането на целта по ал. 2. “;

б) досегашните ал. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 и 12 стават съответно ал. 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 и 13.

10. Създава се глава единадесета „а“ с чл. 121б – 121г:

„Глава единадесета „а“

ТЯСНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Чл. 121б. (1) Считано от датата, от която започва тясното сътрудничество съгласно решението на ЕЦБ за установяване на тясно сътрудничество по чл. 7, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1024/2013, БНБ спазва насоките и исканията, издадени от ЕЦБ, и предприема необходимите мерки за изпълнение на правните актове на ЕЦБ по Регламент (ЕС) № 1024/2013, включително като издава необходимите административни актове.

(2) По отношение на значимите поднадзорни лица или значими поднадзорни групи по смисъла на Регламент (ЕС) № 1024/2013, установени в Република България, БНБ издава индивидуални административни актове единствено при искане, издадено от ЕЦБ в изпълнение на задачите ѝ по упражняване на пруденциален надзор по чл. 4, параграфи 1 и 2 от Регламент (ЕС) № 1024/2013, и в пълно съответствие с него.

(3) По отношение на по-малко значимите поднадзорни лица или по-малко значимите поднадзорни групи по смисъла на Регламент (ЕС) № 1024/2013, установени в Република България, в случаите по изпълнение на задачите на ЕЦБ по чл. 4, параграф 1, букви „а“ и „в“ от Регламент (ЕС) № 1024/2013, БНБ издава индивидуални административни актове единствено при искане, издадено от ЕЦБ, и в пълно съответствие с него, освен ако в Регламент (ЕС) № 1024/2013 или в правен акт на ЕЦБ не е предвидено друго. В случай на издадени от ЕЦБ искания БНБ издава индивидуални административни актове по изпълнение на задачите по чл. 4, параграф 1, букви „б“, „г“ – „ж“ и „и“ от Регламент (ЕС) № 1024/2013 в пълно съответствие с тях.

(4) По отношение на изпълнение на задачите по чл. 5 от Регламент (ЕС) № 1024/2013 БНБ прилага издадените от ЕЦБ искания за прилагането на по-високи изисквания за капиталови буфери или за прилагането на по-строги мерки, имащи за цел отстраняване на системните или макропруденциалните рискове на равнището на кредитните институции, в случаите, когато ЕЦБ прецени, че такива по-високи изисквания или по-строги мерки са необходими.

Чл. 121в. Българската народна банка уведомява своевременно ЕЦБ за издадените актове по чл. 121б.

Чл. 121г. В случай на издадени от ЕЦБ искания за налагане на имуществени санкции или глоби в рамките на установеното тясно сътрудничество се прилагат разпоредбите на глава петнадесета.

Чл. 121г. За целите на обмена на информация по чл. 6 от Регламент (ЕС) № 1024/2013 БНБ предоставя на ЕЦБ цялата информация, необходима за изпълнение на задачите на ЕЦБ по същия регламент, включително такава, която съставлява банкова и професионална тайна.“

11. В § 1 от допълнителните разпоредби се създават т. 50 и 51:

„50. „Значима банка“ е банка, определена от БНБ като значима предвид нейната големина и вътрешна организация, както и с оглед естеството, мащаба и сложността на извършваната от нея дейност. Условията и редът за определяне на банка като значима се определят с наредба.

51. „Главен финансов директор“ е лицето, което носи отговорност за дейностите по управление на финансовите ресурси, за финансовото планиране и финансовата отчетност.“

§ 20. В Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници (обн., ДВ, бр. 62 от 2015 г.; изм., бр. 59 от 2016 г., бр. 85, 91 и 97 от 2017 г., бр. 15 и 20 от 2018 г.) в чл. 38, т. 8 думите „чл. 73, ал. 6“ се заменят с „чл. 73, ал. 7“.

§ 21. В Закона за ипотечните облигации (обн., ДВ., бр. 83 от 2000 г.; изм., бр. 59 от 2006 г., бр. 52 и 59 от 2007 г. и бр. 24 от 2009 г.) в § 2, ал. 3 от допълнителните разпоредби думите „чл. 73, ал. 4“ се заменят с „чл. 73, ал. 5“.

Законът е приет от 44-тото Народно събрание на 13 декември 2018 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

**Преходни и заключителни разпоредби
на Закона за покритите облигации**

(Обн. – ДВ, бр. 25 от 29 март 2022 г.)

.....
§ 4. В срок до 8 юли 2022 г. Управителният съвет на Българската народна банка издава наредбите по чл. 26, ал. 6, чл. 32, ал. 5 и чл. 44, ал. 5.
.....

**ЗАКОН
за изменение и допълнение на
Закона за Българската народна банка**

(Обн. – ДВ, бр. 104 от 30 декември 2022 г.)

.....
Заключителна разпоредба

§ 2. В Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество (обн., ДВ, бр. 7 от 2018 г.; изм., бр. 20, 21, 41 и 98 от 2018 г., бр. 1, 17, 79 и 83 от 2019 г., бр. 69 и 70 от 2020 г. и бр. 12 от 2021 г.) в чл. 80, ал. 1 след думата „Конституцията“ свързът „или“ се заменя със запетая, а след думата „банка“ се добавя „или в специален закон“.